

SL

SL

SL

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 19.6.2009
COM(2009) 269 konč.

**SPOROČILO KOMISIJE SVETU, EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Izvajanje, rezultati in celovita ocena evropskega leta enakih možnosti za vse 2007

{SEC(2009)781}

KAZALO

1.	Uvod.....	3
1.1.	Kaj je namen tega sporočila?	3
1.2.	Zakaj evropsko leto enakih možnosti za vse in kakšni so njegovi cilji?.....	3
2.	Izvajanje	4
2.1.	Izvajanje na nacionalni ravni	4
2.2.	Izvajanje na ravni EU.....	7
3.	Dediščina in trajnost.....	8
3.1.	V sodelujočih državah.....	8
3.2.	Na ravni EU.....	9
4.	Sklepne ugotovitve.....	12

1. UVOD

1.1. Kaj je namen tega sporočila?

Z razglasitvijo leta 2007 za *evropsko leto enakih možnosti za vse* (v nadaljnjem besedilu: evropsko leto) sta Svet in Evropski parlament leta 2006 potrdila svoje prepričanje, da je nediskriminacija temeljno načelo Evropske unije. Namen evropskega leta je na podlagi obsežnega sklopa pravic in obveznosti, določenih v direktivah ES, ozaveščati ljudi o pravici vsakega posameznika do življenja brez diskriminacije ter o potrebi po razvoju orodij za spodbujanje dejanske enakosti na ravni EU in v državah članicah.

To sporočilo v skladu s Sklepom o evropskem letu enakih možnosti za vse¹ poroča o rezultatih in dosežkih, ocenjuje, do katere mere so bili doseženi njegovi cilji, ter preučuje rezultate z vidika njihove trajnosti.

Osredotoča se na:

- temeljne izzive in ustrezne cilje, ki naj bi jih evropsko leto doseglo,
- praktično in finančno izvajanje evropskega leta na osnovi neodvisnega poročila o vrednotenju² in ob upoštevanju zahtev iz Sklepa ter
- trajnostne rezultate evropskega leta na nacionalni ravni in ravni EU za oceno njihove nadaljnje uporabnosti glede na večje izzive, s katerimi se spoprijema EU.

1.2. Zakaj evropsko leto enakih možnosti za vse in kakšni so njegovi cilji?

(a) Izzivi

Komisija je idejo o evropskem letu prvič predstavila kot del okvirne strategije³ za preprečevanje diskriminacije, ki je opozorila na nadaljnje izzive EU pri spodbujanju nediskriminacije, opisane spodaj.

Zakonodaja

Direktive⁴, sprejete od leta 2000 dalje na podlagi člena 13 Pogodbe⁵, so sicer prinesle velik napredek, vendar se je le malo ljudi zavedalo svojih pravic in obveznosti. Poleg tega odvetniki, NVO-ji in socialni partnerji, katerih vloga je bistvena pri pomoči žrtvam

¹ Sklep št. 771/2006/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. maja 2006 o evropskem letu enakih možnosti za vse (2007) – Pravični družbi naproti (Besedilo velja za EGP), UL L 146, 31.5.2006, str. 1.

² Tekoče vrednotenje evropskega leta enakih možnosti za vse 2007 – <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=483&furtherNews=yes>.

³ „Nediskriminacija in enake možnosti za vse: okvirna strategija“ – COM(2005) 224.

⁴ Direktive Sveta 2000/43/ES z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost (UL L 180, 19.7.2000, str. 22), 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu (UL L 303, 2.12.2000, str. 16) in 2004/113/ES z dne 13. decembra 2004 o izvajanju načela enakega obravnavanja moških in žensk pri dostopu do blaga in storitev ter oskrbi z njimi (UL L 373, 21.12.2004, str. 37).

⁵ Člen 13 ES, vstavljen v Pogodbo ES z Amsterdamsko pogodbo, določa, da lahko Skupnost sprejme potrebne ukrepe za boj proti diskriminaciji na podlagi spola, rase ali narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti.

diskriminacije in izvajanju ustreznih Direktiv na terenu, pogosto niso imeli potrebnega znanja in zmogljivosti.

Politika

Kljub zagotovitvi formalne pravice do nediskriminacije je bilo še vedno veliko strukturnih ovir: med drugim globoko zakoreninjeni stereotipi o skupinah, izpostavljenih tveganju diskriminacije, in pomanjkanje sodelovanja teh skupin. Tudi ko se je skušalo obravnavati navedene ovire, je bil pristop omejen na vsako posamezno vrsto diskriminacije, čeprav je postajalo očitno, da to ni v skladu z izkušnjami posameznikov. Ker so bile različne vrste diskriminacije povezane z enakimi izzivi in načini njihove obravnave, bi bilo koristno združiti pristope k obravnavi na podlagi skupne analize in dialoga. Vladalo je mnenje, da bi lahko EU z večjo vlogo pri zbiranju in predstavljanju prenosljivih dobrih praks pomagala odstranjevati te kompleksne strukturne ovire.

(b) Evropsko leto enakih možnosti za vse kot način spopadanja z izzivi

Za obravnavo izzivov je Sklep o evropskem letu enakih možnosti za vse določil štiri cilje: „pravice“ (ta cilj se je nanašal na zakonodajne izzive), „zastopanost“, „priznavanje“ in „spoštovanje“ (ta cilj se je nanašal na politične izzive). Sozakonodajalci so določili tudi tri izvedbena načela, ki so podrobneje opisana v naslednji točki:

- uravnoteženo obravnavanje vseh vrst diskriminacije z osredotočanjem na večkratno diskriminacijo in na obveznost integracije načela enakosti spolov v vseh dejavnostih,
- decentralizirano izvajanje z nacionalnimi načrti in dejavnostmi ob upoštevanju nacionalnih, regionalnih in lokalnih razlik ter
- dosledno vključevanje civilne družbe in socialnih partnerjev.

Rezultate evropskega leta je treba torej oceniti glede na navedene cilje in načela (poglavje II) ter z vidika njihove trajnosti (poglavje III).

2. IZVAJANJE

Ta točka opisuje izvajanje evropskega leta na nacionalni ravni in ravni EU na podlagi zunanjega vrednotenja⁶. Dodatna dejstva in številke so predstavljeni v Prilogi.

2.1. Izvajanje na nacionalni ravni

(a) Evropsko leto v številkah

Dejavnosti na terenu

Izvedenih je bilo **434 dejavnosti v 30 sodelujočih državah**⁷. Število in obseg dejavnosti sta se močno razlikovala, od treh v Belgiji⁸ do 49 v Franciji⁹. Rezultat dejavnosti je bilo **1 600**

⁶ Vrednotenje, ki ga je izvedlo podjetje Rambøll Management SA, je obsegalo študije primerov v naslednjih desetih državah: Belgiji, Danski, Finski, Irski, Litvi, Poljski, Romuniji, Slovaški, Španiji in Združenem kraljestvu ter štiri tematska poročila, ki so se pri vseh dejavnostih in ukrepih evropskega leta osredotočala na tri vrste diskriminacije (starost, raso/narodnost in spolno usmerjenost) ter integracijo načela enakosti spolov.

dosežkov¹⁰, med katerimi je bilo več kot 1 000 srečanj in prireditev, okoli 440 kampanj na nacionalni ravni ter več kot 120 študij in anket. Najbolj pogosto obravnavani vrsti sta bili diskriminacija na podlagi rase/narodnosti (61 % vseh dejavnosti) in spola (62 %). **1 700** dodatnih dejavnosti, skladnih s cilji evropskega leta, je dobilo „moralno“ podporo¹¹.

Dejstvo, da je bilo tako veliko zahtevkov za uporabo logotipa in drugega gradiva v zvezi z evropskim letom, jasno kaže njegovo dodano vrednost. Skoraj vsa končna poročila o dejavnostih so poudarila pomen moralno podprtih dejavnosti, Ciper, Italija, Malta, Poljska, Portugalska in Romunija pa so tem dejavnostim namenile še posebno pozornost.

Vodenje dejavnosti in partnerji

Pri izvedbi 434 glavnih dejavnosti je skupaj sodelovalo okoli 1 000 vodij in dodatnih partnerjev¹², med katerimi so bili večinoma nacionalni organi (42 %), NVO-ji (25 %) ali ostale organizacije¹³ (20 %).

Raven izvajanja in ciljne skupine

Dejavnosti (75 %) so bile večinoma izvedene na nacionalni ravni, izvedba na regionalni ali lokalni ravni je bila manj pogosta (30 % za vsako raven)¹⁴. Ciljne skupine 434 dejavnosti so bile splošna javnost (80 %), civilna družba, upravni organi in medijske organizacije (50 %) ter poslovneži (33 %).

Finančno načrtovanje in izvajanje

Za globalni proračun evropskega leta so sozakonodajalci dodelili **15 milijonov EUR**, od katerih je bilo 7,65 milijona EUR namenjenih dejavnostim na nacionalni ravni. Sodelujoče države so morale znesek, ki so ga dobile od EU, dopolniti z lastnimi sredstvi iz javnih ali zasebnih virov, tako da je bil skupni predvideni proračun za 27 držav članic 15,3 milijona EUR. Večina izmed 30 sodelujočih držav se je odločila sofinancirati sredstva Komisije v višini 50 odstotkov, nekatere države pa so celo načrtovale več kot zahtevanih 50 odstotkov, zato je skupni predvideni proračun dosegel okoli 18,5 milijona EUR.

Končni izdatki za 434 dejavnosti, izvedenih na nacionalni ravni, so znašali 15,9 milijona EUR ali 86 % prvotno predvidenega proračuna.

Vseh 30 sodelujočih držav je prispevalo vsaj toliko, kolikor so znašala sredstva EU za porabo na nacionalni ravni, skupni odstotek prispevkov pa je celo presegel 57 %. Ker so bili stroški precenjeni in je prišlo do zamud tako v fazi načrtovanja kot pri zagonu dejavnosti in prejemu

⁷ Ker so se države EGP (Islandija, Lihtenštajn in Norveška) odločile za sodelovanje v evropskem letu (in ravnanje v skladu s predpisi), se je skupno število sodelujočih držav povzpelo na 30.

⁸ Medijska kampanja, načrtovana v Belgiji, je bila največja izvedena dejavnost v okviru evropskega leta. S proračunom 465 300 EUR se je osredotočala na vseh šest vrst diskriminacije v odnosu do pravic, priznavanja in spoštovanja.

⁹ Francija je izvedla največ dejavnosti, ki so jih vodili različni udeleženci (največkrat NVO-ji) in ki so se v več kot v polovici primerov odvijale na lokalni ali regionalni ravni.

¹⁰ Vir: vprašalnik za nacionalna izvajalska telesa (Poročilo o končnem vrednotenju).

¹¹ Dejavnosti, ki so lahko uporabile logotip evropskega leta, vendar niso dobile finančnih sredstev EU.

¹² Številka je višja, ker je v kar nekaj dejavnosti sodelovalo več partnerjev.

¹³ Večinoma univerze, regionalni in lokalni organi, podjetja in socialni partnerji.

¹⁴ Skupni seštevek ne ustreza 100 odstotkom, ker so nekatere dejavnosti potekale hkrati na več ravneh.

sredstev, so nekatere države porabile manj, kot je bilo predvideno v proračunu. To neskladje je sedem držav izravvalo z dodatnimi sredstvi.

(b) Izpolnjevanje ključnih izvedbenih načel

Decentralizacija in uravnoteženo obravnavanje vseh vrst diskriminacije sta bila med izvedbenimi načeli Sklepa o evropskem letu enakih možnosti za vse ključna dejavnika njegovega uspeha.

Decentralizacija

Sklep je določal, da je treba glavni del dejavnosti evropskega leta decentralizirati. Zato je morala vsaka izmed 30 sodelujočih držav imenovati **nacionalno izvajalsko telo**, kar je bilo največkrat ministrstvo. V nekaj primerih je to nalogo prevzel nacionalni organ za enakost ali urad varuha človekovih pravic. Osebe je številčno segalo od 15 na Portugalskem do enega uslužbenca v Belgiji in na Norveškem, skupno pa je bilo za nacionalno izvajanje evropskega leta odgovornih 100 ljudi.

Vsako nacionalno izvajalsko telo je moralo določiti **nacionalno strategijo** za izvajanje evropskega leta v **tesnem sodelovanju s civilno družbo**. Države članice so bile prvič do zdaj pozvane, naj predstavijo izzive, s katerimi se spopadajo, glede na vsako izmed šestih vrst diskriminacije iz člena 13 ES, svoje nacionalne prednostne naloge in ob upoštevanju **štirih glavnih ciljev** (opisanih zgoraj) iz Sklepa o evropskem letu enakih možnosti za vse ter predložijo seznam posameznih dejavnosti, izbranih za sofinanciranje EU.

Splošno mnenje je bilo, da je decentralizirano izvajanje povečalo pomen evropskega leta, ker je omogočilo ponovno osredotočanje na glavne cilje in prilagoditev teh ciljev nacionalnim okoliščinam.

Poleg tega so se lahko vodje dejavnosti obrnili neposredno na nacionalna izvajalska telesa, ki so bila zmožni razumeti posamezna nacionalna ozadja, vključeni pa so lahko bili tudi udeleženci, ki so delovali samo v nacionalnem jeziku. Poročila o študijah primerov iz Danske, Irske, Litve, Romunije, Španije in Slovaške so ugotovila, da je decentraliziran pristop omogočil:

- dejavnosti, ki so bile blizu državljanom in so zato ustrezale družbeni resničnosti,
- priložnosti za komunikacijo in sodelovanje v skupini raznih organizacij, pristojnih za različne vrste diskriminacije,
- prepoznavanje manjših NVO-jev in krepitev njihovega delovanja.

Uravnoteženo obravnavanje vseh vrst diskriminacije

Sklep je določal uravnoteženo obravnavanje **vseh vrst** diskriminacije, v kolikor je to bilo možno. Večina držav članic je to določbo uresničila z razpisi za zbiranje predlogov, ki so obravnavali najmanj dve ali tri vrste diskriminacije hkrati.

Ta **združeni ali raznovrstni pristop k obravnavi** je okrepil sodelovanje med:

- nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi organi, pristojnimi za razne vrste diskriminacije, in
- NVO-ji, ki so zastopali razne diskriminirane skupine na nacionalni, regionalni in lokalni ravni.

Evropsko leto je bila prva pobuda, ki je obravnavala **spol** kot vrsto diskriminacije in tudi v odnosu do ostalih petih vrst diskriminacije iz člena 13 ES. Nekatere države so tako podprle dejavnosti, ki so se osredotočale na ženske kot žrtve **večkratne diskriminacije**, kot npr. pripadnice manjšin (predvsem romske ženske) in starejše invalidne ženske, pri katerih je verjetnost za diskriminacijo večja kot pri ustreznih pripadnikih moškega spola.

2.2. Izvajanje na ravni EU

Vključevanje ključnih udeležencev

Sklep o evropskem letu enakih možnosti za vse je določil ustanovitev **svetovalnega odbora**, ki naj bi ga sestavljali člani iz 30 sodelujočih držav. Odbor se je med junijem 2006 in julijem 2008 sestel sedemkrat.

Organizacije, ki predstavljajo in zagovarjajo ljudi, izpostavljene diskriminaciji, imajo z dejavnostmi podpiranja in ozaveščanja zelo pomembno vlogo pri uveljavljanju pravice do nediskriminiranja. Zato je bilo vključevanje civilne družbe v načrtovanje in izvedbo dejavnosti evropskega leta ključnega pomena. Komisija se je redno posvetovala z **NVO-ji in socialnimi partnerji** v okviru **svetovalne skupine**, ki se je med junijem 2006 in julijem 2008 sestala šestkrat.

Otvoritvena in zaključna konferenca evropskega leta

Na otvoritveni konferenci evropskega leta, ki jo je priredilo nemško predsedstvo Sveta, in prvem vrhu o enakosti¹⁵ v Berlinu konec januarja je sodelovalo 530 udeležencev. Na zaključni konferenci v Lizboni 19. in 20. novembra je skoraj 700 udeležencev razpravljalo o dosežkih in dediščini evropskega leta. Razprava je vplivala na sklepe Sveta o evropskem letu (glej spodaj). Med udeleženci na otvoritveni in zaključni konferenci so bili poleg številnih nosilcev odločanja in zainteresiranih strani iz vseh 30 sodelujočih držav tudi visoki predstavniki evropskih institucij in civilne družbe.

„Evropski parlament enakih možnosti“

Evropski parlament ter tudi posamezni evropski poslanci iz številnih odborov in političnih skupin so imeli ključno vlogo v evropskem letu. „Evropski parlament enakih možnosti za vse“, ki sta ga skupaj organizirala Parlament in Komisija 11. in 12. oktobra v prostorih Parlamenta v Bruslju, je bila priložnost za dialog s civilno družbo o preprečevanju diskriminacije in spodbujanju enakih možnosti za vse na področju zaposlovanja in drugod. Obe instituciji sta potrdili svojo zavezo za uvajanje ukrepov za boljše izvajanje in razširitev obsega sedanjih predpisov EU za zaščito pred vsemi vrstami diskriminacije iz člena 13. Evropski poslanci so sodelovali v dejavnostih na nacionalni ravni in po vsej EU, kot je bil Tovornjak raznolikost, ki je krenil na pot iz Strasbourga aprila 2007.

Raziskave Eurobarometer

Tri obsežne raziskave Eurobarometer¹⁶ o javnem dojemanju diskriminacije, enakosti in raznovrstnosti so razpravo ter dejavnosti evropskega leta podprle s podatki. Nacionalni

¹⁵ COM(2005) 224.

¹⁶ Posebni Eurobarometer 263 „Diskriminacija v Evropski uniji“, objavljen januarja 2007, posebni Eurobarometer 296 „Diskriminacija v Evropski uniji – dožemanje, izkušnje in vedenjski vzorci“, objavljen julija 2008 in Euroflash 232, objavljen februarja 2008.

informativni letaki v 22 jezikih EU so pomagali pri ugotavljanju izzivov na nacionalni ravni. Vprašanje o prepoznavnosti evropskega leta v 27 državah članicah je pokazalo, da so imele evropske in nacionalne kampanje ter prireditve dobre rezultate: **37 odstotkov 27 147 anketirancev** iz raziskave Flash Eurobarometer 232¹⁷ je **slišalo za evropsko leto**.

Informacijska in izobraževalna kampanja po celotni EU

Informacijska in promocijska kampanja po celotni EU je uporabila različna orodja:

- uradno **spletno stran evropskega leta**¹⁸: ker je bila večina rubrik prevedenih v 22 jezikov EU, je bila stran lahko dostopna; v povprečju si jo je ogledalo 74 578 ljudi na mesec, torej 894 934 v vsem letu;
- **promocijsko gradivo za kampanjo po celotni EU** je bilo dostopno v 22 jezikih: obsegalo je letake, razglednice, plakate „Mi smo Evropa“ in promocijske stojnice za nacionalna izvajalska telesa in Komisijo;
- več kot 700 pošiljk **tiskanega informativnega gradiva**, promocijskega gradiva in stojnic za nacionalna izvajalska telesa, nacionalne dopisnike, NVO-je in javne organe.

Predstavnštva in delegacije Komisije so znatno prispevali s sodelovanjem na nacionalnih prireditvah na visoki ravni ter z gostitvijo prireditev v svojih prostorih. Na Cipru, v Finski in Romuniji je sodelovala tudi mreža *Europe Direct*.

3. DEDIŠČINA IN TRAJNOST

Ali bodo rezultati evropskega leta trajni?

3.1. V sodelujočih državah

Evropsko leto sicer ne more trajati več kot 12 mesecev, lahko pa ima dolgoročnejši vpliv na nacionalni ravni, zlasti na ti glavne načine.

(a) Povezovanje nacionalnih politik/dejavnosti

25 izmed 30 nacionalnih izvajalskih teles je bilo prepričanih, da nacionalnih strategij brez evropskega leta ne bi bilo, 23 pa jih je menilo, da so v okviru svojih nacionalnih strategij naredili veliko več za enake možnosti in boj proti diskriminaciji ter izvedli več pobud in dejavnosti za raznovrstnost, kot pa če takih strategij ne bi bilo.

Po zaključku evropskega leta je 72 % vodij dejavnosti pričakovalo, da se bodo njihove dejavnosti nadaljevale ali ponavljale po končanem evropskem letu 338 vodij dejavnosti je izjavilo, da so zaradi udeležbe v dejavnostih evropskega leta okrepili obstoječe strukture sodelovanja ali razvili nove oblike sodelovanja. Poleg tega je 88 % vodij dejavnosti pričakovalo, da se bodo gradivo in zamisli, ki so jih razvili, uporabljali še po zaključku evropskega leta.

¹⁷ http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_232_en.pdf.

¹⁸ <http://equality2007.europa.eu>.

(b) Tesnejše sodelovanje s civilno družbo

Priprava nacionalnih strategij, ki je bila dosežek že sama po sebi, je očitno utrdila sodelovanje tako znotraj državnih organov in organizacij civilne družbe kot med njimi.

18 nacionalnih izvajalskih teles (Avstrija, Bolgarija, Ciper, Češka, Danska, Nemčija, Grčija, Madžarska, Irska, Italija, Latvija, Luksemburg, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Slovaška, Slovenija in Švedska) je menilo, da je evropsko leto izboljšalo sodelovanje ali spodbudilo nove oblike sodelovanja med NVO-ji, civilno družbo in socialnimi partnerji ter med skupinami in institucijami, ki brez spodbude evropskega leta zdaj ne bi delovali povezano.

Evropsko leto je neposredno ustvarilo več kot 140 mrež, ki vključujejo razne veje oblasti, organe za enakost, organizacije in civilno družbo. Za večino od njih (95) je bilo pričakovati, da se bodo nadaljevale v prihodnjih letih.

(c) Odpiranje novih poglavij

V nekaterih državah se je evropsko leto osredotočilo tudi na tiste vrste diskriminacije, ki prej še niso bile obravnavane ali so bile obravnavane manj resno kot ostale vrste.

Evropsko leto je zapolnilo informacijsko vrzel z izvedbo študij, ki so se v 21 državah osredotočale na **starostno diskriminacijo**. AGE, Evropska platforma za starejše osebe, je ugotovila, da je evropsko leto uspelo povečati ozaveščenost o razmeroma novi vrsti diskriminacije – starosti¹⁹. Evropsko leto je naznanilo korak naprej v več državah, kjer je starostna diskriminacija prvič dobila mesto v javnih razpravah.

Mnogo dejavnosti je obravnavalo **rasno in etnično diskriminacijo**. Na tem področju je bilo evropsko leto ključno za obravnavo najbolj žgočih vprašanj in potreb, zaznanih na nacionalni ravni in ravni EU. Pomagalo je opozoriti tudi na izzive, s katerimi se spopadajo **Romi**: 12 dejavnosti, ki so bile izvedene v desetih sodelujočih državah in so vključevale velik del, ki se je nanašal na Rome, je pomagalo izboljšati ozaveščenost o njihovem položaju v Evropi.

Zahteva Sklepa o evropskem letu enakih možnosti za vse po uravnoteženem obravnavanju vseh vrst diskriminacije je spodbudila, da je veliko dejavnosti obravnavalo **diskriminacijo na podlagi spolne usmerjenosti** in da so se nekatere države osredotočale predvsem na to vrsto, nekatere pa so jo celo obravnavale prvič. Evropsko leto je uspelo uvrstiti transseksualnost na dnevni red političnih razprav.

3.2. Na ravni EU

(a) Trdna in konkretna politična zavezanost

Svet EPSCO je decembra 2007 sprejel izčrpno Resolucijo²⁰ o nadaljnjem spremljanju evropskega leta, ki je pozdravila začete pobude in določila prihodnje prednostne naloge. Evropski svet je decembra 2007 podprl rezultate evropskega leta ter poudaril, da morajo EU in države članice okrepiti svoja prizadevanja za spodbujanje vključevanja Romov. Komisija je

¹⁹ http://www.age-platform.org/EN/IMG/AGE_assessment_of_European_Year.pdf.

²⁰ Resolucija Sveta o nadaljnjem spremljanju evropskega leta enakih možnosti za vse (2007), <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/07/st15/st15383.en07.pdf>.

2. julija 2008 v okviru prenovljene Socialne agende²¹ sprejela **vrsto ukrepov za boj proti diskriminaciji**, ki vključujejo:

- nov predlog **direktive** o enakem obravnavanju in boju proti diskriminaciji na podlagi starosti, invalidnosti, spolne usmerjenosti in vere ali prepričanja na področjih zunaj zaposlovanja;
- **sporočilo** „Nediskriminacija in enake možnosti: obnovljena zaveza“, ki določa širok nabor ukrepov za pospešitev dejavnosti v boju proti diskriminaciji, med katerimi so:
 - učinkovitejša uporaba razpoložljivih instrumentov, kot so integracija načela nediskriminacije, ukrepi za zagotavljanje enakosti, dejavnosti za merjenje diskriminacije in vrednotenje napredka, širjenje ozaveščenosti ter usposabljanje in dejavnosti za spodbujanje raznovrstnosti na delovnem mestu,
 - Ponovna spodbuditev dialoga o nediskriminacijski politiki z nacionalnimi organi in civilno družbo;
- sklep Komisije o ustanovitvi **medvladne skupine strokovnjakov za boj proti diskriminaciji**²² za raziskavo vpliva ukrepov proti diskriminaciji na nacionalni ravni in ravni EU, potrditev dobre prakse medsebojnega učenja ter razvoj referenčnih meril za vrednotenje učinkovitosti nediskriminacijskih politik;
- delovni dokument služb Komisije o instrumentih in politikah Skupnost za vključevanje Romov.

Ti ukrepi so v veliki meri temeljili na pridobljenih izkušnjah in zahtevah, ki so se pojavile med evropskim letom in posebno v nacionalnih strategijah in njihovih dejavnostih, razpravah in sklepnih ugotovitvah otvoritvene in zaključne konference evropskega leta ter v okviru mnogih nacionalnih prireditev. Predlog nove direktive po členu 13 je nastal na podlagi obsežne ocene učinka, ki je odražala bistvene rezultate razprav in prireditev evropskega leta.

(b) Izkoriščanje zagona evropskega leta v času krize

V sedANJI gospodarski recesiji, ko naraščata brezposelnost ter nevarnost revščine in socialne izključenosti, morajo EU in države članice podpreti in okrepiti svojo zavezanost enakosti in nediskriminaciji. Zgodovina je pokazala, da se lahko strah in stiska zlorabita in povzročita preganjanje manjšin ter kršitev temeljnih pravic.

Razumevanje položaja

Prvi korak, ki ga morajo EU in države članice narediti, če želijo preprečiti, da bi trenutne razmere povzročile kršitve pravic in večje strukturne ovire, je zagotoviti dostop do natančnih podatkov o dogajanju na terenu. Pomanjkanje primerljivih podatkov po EU o položaju skupin, izpostavljenih nevarnosti diskriminacije, ovira temeljito razumevanje in ustrezno spremljanje položaja.

²¹ „Prenovljena socialna agenda: priložnosti, dostopnost in solidarnost v Evropi 21. stoletja“ – COM(2008) 412 konč.

²² Sklep C(2008) 3261.

Komisija bo sredi leta 2009 izvedla raziskavo Eurobarometer o dojemanju diskriminacije za primerjavo teženj, ki so jih zaznale raziskave, izvedene pred začetkom evropskega leta in neposredno po njegovem zaključku. Ta raziskava bo dopolnila obsežno zbiranje podatkov, ki ga je že opravila Agencija za temeljne pravice. Poleg tega Komisija z nacionalnimi statističnimi organi preverja možnost za redno zbiranje statističnih podatkov o obsegu in vplivih diskriminacije in/ali uvedbo modula raziskav EU o izkušnjah z diskriminacijo.

Trajni dialog z evropskimi krovnimi mrežami civilne družbe²³ o raznih vrstah diskriminacije iz člena 13 in Equinetom (Evropsko mrežo nacionalnih organov za enakost), ki je bila ustanovljena med evropskim letom, bo Komisiji pomagal pridobivati najnovejša poročila o kršitvah pravic. Podobno bo dialog, ki ga je kot rezultat evropskega leta Komisija začela z državami članicami, omogočil neposredne medsebojne izmenjave o razvojnih dosežkih po vsej EU.

Kršitev pravic: ukrepanje in zagotavljanje ustreznih rešitev

Komisija je nedavno strogo obsodila kakšne koli kršitve temeljnih pravic, vključno z rasističnimi ali homofobičnimi dejanji in rasističnim ali homofobičnim vedenjem. Komisija kot varuhinja Pogodb pozorno spremlja spoštovanje pravic in bo skrbno raziskala kakršne koli kršitve zakonodaje Skupnosti. Če bo Svet hitro sprejel predlog direktive po členu 13, bi to razločno pokazalo zavezanost EU temeljnim pravicam in enakosti.

Trajen dialog z državami članicami in civilno družbo, ki nadgrajuje izkušnje, pridobljene med evropskim letom, bo pomagal opredeliti politične odzive in dobro prakso pri preprečevanju diskriminacije in boju proti njej v sedanjih gospodarskih in družbenih okoliščinah. Vrh o enakosti, ki naj bi ga organiziralo švedsko predsedstvo jeseni 2009, naj bi obravnaval vprašanje ukrepov za boj proti diskriminaciji glede na gospodarsko krizo ter dal državam članicam in zainteresiranim stranem jasne smernice o vprašanjih, ki jih je treba kar najnujnejše obravnavati v tem zahtevnem času.

Dejavnosti na področju ozaveščanja o obstoječih pravicah in obveznostih ter boja proti stereotipom je evropsko leto okrepilo s kampanjo na ravni EU in številnimi nacionalnimi dejavnostmi. Komisija na podlagi pridobljenih izkušenj ter v tesnem sodelovanju z EU in nacionalnimi zainteresiranimi stranmi stopnjuje svoje dejavnosti ozaveščanja²⁴, da bi zagotovila dostop do natančnih podatkov in jasno pokazala, da diskriminacija in stereotipne predstave niso sprejemljive ter škodujejo oživitvi gospodarstva.

Posebno obravnavanje vključevanja Romov

V času gospodarske krize so Romi verjetno izpostavljeni še večjemu tveganju diskriminacije. Celovito poročilo Komisije o instrumentih Skupnosti, predstavljeno julija 2008 kot odgovor na zahtevo Evropskega sveta iz decembra 2007, je bilo osnova za razpravo na vrhu EU o Romih, ki ga je organizirala Komisija in je potekalo septembra 2008. Posledica srečanja na vrhu in poročila, ki je sprožilo intenzivno razpravo, je bil dogovor med zainteresiranimi stranmi o okrepitevi prizadevanj za pospešitev vključevanja Romov.

Komisija je v tem procesu prevzela vodilno vlogo, za resnični napredek na terenu pa so bile potrebne še dejavnosti nacionalnih, regionalnih in lokalnih organov. Evropski svet je decembra 2008 podprl izčrpne sklepe seje Sveta za splošne zadeve²⁵, ki je potrdil zavezo

²³ AGE, ERS, ENAR, ERIO, EWL, ILGA in YFJ.

²⁴ <http://www.stop-discrimination.info>.

²⁵ Dokument Sveta 15976/1/08 REV 1, odstavki 10–14.

držav članic za uporabo razpoložljivih orodij, kot so strukturni skladi, za podporo vključevanja Romov, ter se odločil za izvedbo drugega vrha o Romih pod španskim predsedstvom na mednarodni dan Romov 8. aprila 2010.

Za pripravo na prireditve in zagotovitev živahne razprave bodo prispevki vseh udeležencev predstavljeni v okviru platforme za vključevanje Romov. Obsežno poročilo pred vrhom bo dopolnjeno z obširno študijo o uspešnih politikah in programih, ki jo bo izvedla Komisija po zaključenem evropskem letu. Prvo srečanje platforme sta organizirala češko predsedstvo in Komisija aprila 2009.

4. SKLEPNE UGOTOVITVE

Ambiciozen in napreden Sklep o evropskem letu enakih možnosti za vse je določil stroge zahteve, da bi finančni in človeški viri, dodeljeni za to leto, zagotovili veliko dodano vrednost. Evropsko leto je kljub kratkemu pripravljalnemu obdobju med sprejetjem Sklepa maja 2006 in začetkom 2007 uspelo izpolniti zahteve glede proračunskega in dejanskega izvajanja (uravnoteženo obravnavanje vseh vrst diskriminacije, decentralizacija, vključevanje civilne družbe in socialnih partnerjev ter osredotočanje na večkratno diskriminacijo in integracijo načela enakosti spolov) ter izvedlo zavidanja vredno število finančno in moralno podprtih dejavnosti.

Najpomembnejši dejavnik, ki je prispeval k uspehu evropskega leta, je bila politična zavezanost držav članic, evropskih institucij in civilne družbe. Države članice so dodelile veliko sredstev za praktično izvajanje in bile poleg tega pripravljene – nekatere celo prvič – odprto razpravljati o vseh šestih vrstah diskriminacije v svojih državah ter nato pripraviti javne strategije za obravnavo opredeljenih izzivov. Naloga Komisije, da ustvari okvir za celotno izvajanje, je bila izvedena s politično podporo Evropskega parlamenta in Sveta. Civilna družba na ravni EU in nacionalni ravni je v celoti sprejela projekt ter dodelila velik delež svojih omejenih sredstev za njegovo izvajanje.

Evropsko leto je doseglo splošni cilj ozaveščanja o pravicah in obveznostih v okviru obstoječe zakonodaje in sprožilo razpravo o podiranju ovir med šestimi vrstami diskriminacije. Razprava je prispevala k odločitvi Komisije, da sprejme nov predlog direktive po členu 13, da bi uravnotežila zagotavljanje zaščite za vse vrste diskriminacije ter spodbudila trajen dialog z državami članicami in zainteresiranimi stranmi, kar bo EU pomagalo razviti ustrezno politiko za zagotavljanje enakosti in omogočilo uresničitev potencialov vsakega posameznika. Ti dosežki bodo pomagali pregnati strahove in predsodke, ki bi jih lahko povzročili finančna in gospodarska kriza, ter preprečiti nastanek novih diskriminacijskih ovir, ki bi lahko povečale izključenost in zavirale oživitev gospodarstva.